

Zahajovací den | 26. září 2020

Vidíš pouze to, co obdivuješ

COMUNIONE E LIBERAZIONE

Vidíš pouze to, co obdivuješ

*Zahajovací den
uskutečněný prostřednictvím
videopřenosu, 26. září 2020*

© 2020 Fraternità di Comunione e Liberazione
pro text Juliána Carróna
© 2020 Nadace Meetingu pro přátelství mezi národy
pro text Fernanda de Haro a Mikela Azurmendiho

Překlad z Italského: Vítězslav Pavlík, Václav Tomeček, Petra Musilová

Na titulní straně: William Congdon, *Virgo Potens*, 1985
Olej na plátně, cm 90x75
© The William G. Congdon Foundation, Milano - Italy
www.congdonfoundation.com

Začetek leta
Videoprenos, 26. septembra 2020

Úvod

Juliána Carróna

Bůh nemůže dělat nic bez naší otevřenosti, bez naší ochoty. Začneme proto na začátku tohoto našeho gesta prosbou k Duchu svatému o tuto ochotu, aby došla naplnění ochota, která nás sem přivedla.

Sestup Duchu svatý

Nacházíme se v situaci, u které zatím nemůžeme předvídat, jak dlouho ještě potrvá. Kolikrát jsme v uplynulých měsících byli nuceni přehodnotit naše předpovědi, tváří v tvář datům, které nám ukázaly jejich mylnost! Je tedy rozumné, že máme určitou starost pramenící z “nejistoty”, o které Mario Draghi mluvil na Meetingu.

Zprávy jsou plné nových neznámých – alespoň zde, odkud mluvíme, v Itálii, ale myslím, že všude ... -. Po-mysleme na problémy škol a univerzit, na economic-kou situaci a na dopady které má na zaměstnanost, na chod firem. I pokud jde o Covid, kde, jak zdůrazňují virologové, může docházet k opětnému nakažení, jak se to děje u jiných infekčních nemocí, což «vrhá stín na účinnost vakcín». To znamená, že se nedá spoléhat na rozhodující úder nějaké vakcíny. Nejsme tedy chráněni, jsme vystaveni riziku nakažení.

K tomuto přehledu se přidružují další fenomény, snad ještě více znepokojující. Ve zprávách převládá bezdůvodné násilí, hrozné násilí, nad kterým je třeba se zamyslet. A stále více se šíří neschopnost uznat to, co se děje – i když se jedná o tak očividnou skutečnost jakou je Covid – což vede k naprosto iracionálnímu negativismu v takzvaně rozvinutých společnostech.

Všechno to jsou příznaky *temné kauzy*, která nás rozežírá zevnitř a tak nás činí stále bezbrannějšími, neschopnými reakce, účinné odpovědi: tak může pokračovat ve své destruktivní činnosti v nás, stejně jako virus, a zeslabovat ještě více to, co už dost slabé je. Někdo začíná mít odvalu tuto “temnou kauzu” pojmenovat pravým jménem: *nihilismus*, «tento typ intimního vztahu k nicotě» - jak napsal nedávno v jednom článku zástupce šéfredaktora novin *Corriere della Sera*, Antonio Polito, k nicotě, která «ztratila intelektuální sílu, s níž útočila na hodnoty, je méně ambiciózní, často má tvář “normálního života”. [...] Je to prázdnota, která trátí.» (A. Polito, «Nihilistické násilí mezi mladými», *Corriere della Sera*, 17. září 2020).¹ Hluboký *strach*, který nás zasahuje se stále větší silou, je jejím hlavním příznakem. Nejevidentnějším potvrzením tohoto nihilismu, který se šíří čím dál více, jsou paradoxně právě jeho popírači, neschopní stejně jako popírači Covidu, čelit realitě kvůli šílenému strachu podívat se jí do tváře. My ale díky milosti, která se nám stala, se dívat můžeme odvážit.

Tváří v tvář této situaci se musíme rozhodnout mezi pokusem bojovat s příznaky, jako ti, kteří se snaží vy-

¹ A. Polito, «La violenza nichilista tra i giovani», *Corriere della Sera*, 17 settembre 2020.

řešit problém tím, že navrhnou ovládnout strach, a snahou jít k jejich původu a demaskovat tak jeho sílu.

Mladí nás svou “drzostí” vždy provokují, brání nám, abychom se spokojili s nedostatečnými odpověďmi. «U nich všech – píše jeden profesor – je stravující touha po smyslu, která odpovídá jejich prázdnotě a kterou mi letos v létě vmetla do tváře jedna dívka: “Profesore, je potřeba, aby nám mladým někdo ukázal smysl života, chuť každodennosti. Chtělo by to někoho, kdo by ukázal, že je možné se nebát touhy po smyslu, po štěstí”».

Požadavky tohoto typu nám dávají pochopit probíhající drama: boj mezi Bytím a nicotou, mezi vychutnáváním každodennosti a prázdňem, které nás zevnitř stravuje. Jestliže se mu nepostavíme čelem, budeme my příštími oběťmi tohoto šířícího nihilismu, pokud jimi už nejsme teď.

Pro syntetický popis povahy tohoto boje mezi Bytím a nicotou jsme často používali výrok Nietzscheho, který představuje extrémní důsledek jeho nihilismu: «Neexistují fakta, jen interpretace»² (Srov. F. Nietzsche, *Frammenti postumi 1885-1887*, in Id., *Opere*, Adelphi, Milano 1975, vol. VIII, fr. 7 (60), p. 299). Důsledkem toho postoje pro nás je, že jsme zaplaveni tisíci interpretacemi, aniž bychom dokázali rozlišit, která z nich věrně odpovídá faktům a podřizuje se autoritě zkušenosti. Žádné z fakt nás “neuchvacuje” do té míry, aby nás vyvedlo z rovnosti interpretací. Všechno se zdá být stejné.

Je tedy něco schopno čelit tomuto axiomu: «Neexistují fakta, jen interpretace»? Existují fakta schopná če-

² Cfr. F. Nietzsche, *Frammenti postumi 1885-1887*, in Id., *Opere*, Adelphi, Milano 1975, vol. VIII, fr. 7 (60), p. 299.

lit lavině nerozlišitelných interpretací, které jsou jedna jako druhá a kterými nás zaplavuje dnešní “informační” společnost? Kde může ona dívka nebo každý z nás nalézt nějakou indicii, která umožní uznat vítězství bytí nad nicotou?

Jak jsem již v těchto měsících při různých příležitostech opakoval, nejcharakterističtějším příkladem, který mi přichází na mysl, je příběh slepého od narození uzdraveného Ježíšem.

Příběh slepého od narození, který nabude zraku, je událost. «Předtím jsem neviděl a teď vidím»³ opakuje neustále (Srov. Jan 9,25). Jakmile nastal fakt, okamžitě se vyrojily všechny možné a představitelné intepretace, ze strany rodiny, sousedů, farizeů. Udivuje však, že po zázraku Ježíš neměl strach zanechat ho uprostřed té vřavy interpretací! Ale slepec se nenechal ani na minutu zmást, ani v nejmenším nepochyboval o tom, co se mu stalo, neuhnul ani o milimetr před interpretacemi, které nerespektovaly událost.

Ale pozor: slepý od narození se hned nestaví na stranu Ježíše. Především se staví na stranu reality, faktu, je věrný události: «Předtím jsem neviděl a teď vidím». Právě tato očividnost pravdy, která v něm nachází prostor, která v něm zazáří – «předtím jsem neviděl a teď vidím» –, ho následně přivádí na stranu Ježíše. Ale tato slepcova volba není ideologická, není to zařazení se do strany, je to uznání očividnosti toho, že vidí, které ho vede k uznání Ježíše. Uzdravený slepec není neústupný, posedlý, který chce všem vnutit svou intepretaci, je jediný kdo nepošlapává fakta (teď vidí a stalo se to díky tomu muži jménem Ježíš), fakta, která chtějí všichni

³ Jan 9,25.

popřít, aby svou ideologií potlačili očividnost reality. Ideologie je ta interpretace, která popírá fakta kvůli předsudkům, kvůli něčemu, co je třeba hájit.

V knize *Zář očí*⁴ jsem se pokusil nabídnout hypotézu odpovědi na nihilismus, který dnes všechno zaplavuje.

Všichni jsme povoláni k tomu, abychom onu hypotézu ověřili. Během léta, během gest, na kterých jsme se nějakým způsobem účastnili, jsme na příspěvcích některých osob, na jejich způsobu bytí v realitě mohli vidět, zda vítězí Bytí nebo nicota, vítězství nad každodenností nebo prázdnota. Každý z nás mohl ověřit, co u něho způsobilo to, co viděl a slyšel, co ho popíchlo, znovu probudilo, vytáhlo z nicoty, a co naopak v něm nezanechalo stopu a ponechalo ho prázdným, jak byl. Můžeme diskutovat o tom a o onom, ale rozdíl mezi jedním a druhým je zjevný: když stojíme před něčím, co dokáže změnit život (jak se to stalo slepému do narození), neexistuje k tomu přirovnání.

Letos v létě nám bylo nabídnuto svědectví, které je výjimečné pro sebeuvědomění které vyjadřuje a pro vědomí kroků, které často zůstávají nepozorovány. Jedná se o svědectví Mikela Azurmendiho, s nímž dělal rozhovor Fernando de Haro pro Meeting Rimini. Poté co jsem je vyslechl, řekl jsem si, že je musím vidět znovu, společně s vámi se všemi, všem je ukázat, se všemi je sdílet. A jaká je lepší příležitost než Zahajovací den roku?

Co na tomto rozhovoru, který mnozí z vás už asi viděli, zasahuje nejvíce, je přirozenost, s níž Azurmendi popisuje cestu, kterou urazil od chvíle, kdy se střetl

⁴ J. Carrón, *Il brillio degli occhi. Che cosa ci strappa dal nulla?*, Editrice Nuovo Mondo, Milano 2020.

s prostou skutečností, zcela náhodnou: s rozhlasovým pořadem neznámého novináře, který vyslechl jednoho rána na nemocničním lůžku. Udivuje ona loajalita, se kterou člověk, který překonal sedmdesátku, velký sociolog, přijal ten první impuls, který uvedl do pohybu proces, o kterém následně uslyšíme od něho samotného. Zdá se mi to jako doklad toho, jak v dnešní době, kdy se šíří nihilismus, si nějaký člověk může všimnout (když to nastane) zkušenosti od nihilismu odlišné a žasnout, jak jej jednoduše přemůže tím, že přijme první, jakkoli křehký důkaz této odlišnosti. Stačila tato trhlinka, aby se protrhla celá hráz.

Bylo to něco nepředvídaného. Azurmendi to popisuje takto: «Nečekal jsem, že bych něco z toho všeho ve svém životě potkal. Bylo to velké překvapení. Zcela neobvyklé. Zůstal jsem překvapený, řekl jsem si, že stojí za to to poslouchat a postupně jsem se dostal do stádia obdivu. [...] Obdiv je pohyb, který tě vede k ztotožnění s tím, na čem ti nejvíc záleží, protože jsi to nečekal».

Právě obdiv určoval metodu cesty konané Azurmendim, která může být shrnuta motem tohoto Zahajovacího dne: «Vidíš pouze to, co obdivuješ». A skutečně obdiv k neznámému novináři, který mluvil v rozhlase a pak k dalším lidem, které potkal po něm, ho vedly k pochybnostem o sociologickém dogmatu, podle kterého se nesmí navázat vztah ke studovanému objektu, protože by došlo k porušení zákona neutrality pozorovatele. Azurmendi se musel – jak říká – postupně osvobodit od všech filtrů, od všech klapků na očích, které se vlivem povolání profesora u něho nahromadily. «Říkal jsem si: měl jsem to na dosah ruky, proč jsem se na to nedíval? To je třeba vysvětlit». Vidíš pouze to, co obdivuješ. Vidíš – opravdu si všímáš, díváš se,

chápeš – jen to, co tě zasahuje («*affici aliqua re*»), co tě přitahuje, co tě uchvátí. Oko se otevře, jen když dojde k určitému setkání.

Aby vysvětlil to, co viděl, napsal knihu *Objetí*,⁵ která bude příští knihou měsíce: «Mým problémem při psaní této knihy bylo, říká, že jsem chtěl ukázat, že to co jsem viděl, mne překvapilo a probudilo ve mně velké emoce. Chtěl jsem ale také ukázat, proč jsem to neviděl». Video, které za chvíli uvidíme, a kniha *Objetí* nám ukazují spolehlivého svědka, který nám pomáhá pochopit, proč my nevidíme – jako neviděl on do určitého setkání – a končíme v nicotě – jako on skončil v nicotě ideologie –.

Ve svém věku a se svým životním příběhem se stal *ochotným* dívat se (od školy po charitativu, od rodin po skupiny Fraternity) a snažit se tak pochopit «příčinné a časové souvislosti mého úžasu» a vyvodit z toho důsledky. Tak si všiml všeho toho, co měl před očima a co neviděl.

«Tento tak krásný život, který bych chtěl žít, životní styl těchto lidí, plný odevzdání, radosti, jak je tento životní styl možný? – ptá se – Můžeš zářit jako blesk. Existují lidé skvělí, překrásní, zářící jako blesk a pak zhasnou». «Tento fakt má jen jedno vysvětlení: že to, co ti říkají, je pravda, že pravda opravdu působí. [...] Pravda, která rodí život. Tento životní styl je něčím způsoben, říkají Ježíšem Kristem. [...] Tito lidé jsou těmi, kdo ho následují, a tak si dáš dohromady dvě a dvě. [...] A řekneš si: “Tomuto musím věřit, toto je živý Kristus, ve kterého věřím”. V Boha bych neuvěřil.

⁵ M. Azurmendi, *L'Abbraccio. Verso una cultura dell'incontro*, Bur, Milano 2020.

[...] Jsou chvíle, kdy jsi nucen se ptát: “Jak se mohou všichni současně mýlit?”. I nepřátelé věděli... A neznali ho. Jan a Ondřej chodili s ním a neznali ho».

Takže, pojďme se společně dívat a poslouchat.

OBJETÍ

Přepis [televizního rozhovoru](#)
s [Mikelem Azurmendim](#),
uskutečněného Fernandem de Haro
pro Meeting 2020 Special Edition,
u příležitosti publikace knihy *Objetí*
nakladatelstvím BUR Rizzoli.

Fernando de Haro: Azurmendi, Mikeli!

Mikel Azurmendi: Fernando, jak se máš?!

– *Po tak dlouhé době, po tak dlouhém čase, konečně!*

– Co mi o sobě povíš? Žádná objetí nebo takovéhle věci.

– *Objetí je tady tohle. Jiné objetí není možné.*

– Jak se máš?

– *Dobře. Máš to tu hezké, na všem je vidět velká péče.*

– Je to práce, důležitá je práce.

– *Tohle je zahrada.*

– Taková malá, tady blízko domu. Mám ještě jednu, s rajčaty. Pokud ji chceš vidět, tak odpoledne, je to mimo silnici.

– Promluvíme si o “Objetí”?

– Jasně.

– *Pohovořme si o prvních stránkách... první stránky té knihy by se spíš mohly poslouchat než číst.*

– Ano, jsou určené k poslechu ...

[Fernando de Haro pouští na mobilu záznam úryvku ze svého rozhlasového programu:] na závěr vybírám jednu fotku, která se objeví na vnitřních stránkách novin Vanguardia.

– Toto je novinář Fernando de Haro, na rádiu Cope, od 6.30 ráno, krátce před koncem pořadu, v 8.20.

[nahrávka pokračuje] ...a před stěnou barevná žena, oblečená v černé bundě. Žena se jmenuje Rita, tvář si zakrývá rukama ...»

– Kde jsi byl, když jsi slyšel tohle?

– V kuchyni. Ráno vstávám v 6 nebo v 6.30 a o víkendech poslouchám tady toho novináře. O kterém se následně dozvím, že se jmenuje Fernando de Haro. A nevím, kdo by to mohl být...

– Tehdy jsme se neznali.

– Neznali, já jsem tě slyšel v nemocnici. Byl jsem v nemocnici...

– Proč jsi byl v nemocnici?

– To je dlouhá historie. Začíná před šesti lety, v roce 2014. Trpím artritidou na rukou... a tak kvůli téhle práci... aby neztratily sílu... mi doporučili jakési injekce, šest injekcí. A po čtvrté injekci jsem zkolaboval. Ty injekce neměly být aplikované bez kontroly plic po každé z nich. A já dostal čtyři. Nemohl jsem chodit, nemohl jsem dojít sem... bylo 7. července a já jsem se rozhodl jít do nemocnice umřít. Řekl jsem synovi (teď tady není, ale tehdy tu byl): “Zavez mě do nemocnice, jdu tam umřít”, a vysvětlil jsem mu situaci: “Nikomu nic nedlužím, dům je zaplacený”. V nemocnici mu čtyři večery po sobě řekli, že nepřežiju noc. Ale přežil jsem. Chtěl jsem umřít a udělal jsem dost pro to, abych umřel. V nemocnici jsem měl tenhle mobil, ukážu ti ho... a jednou v sobotu ráno jsem tě poslouchal. Spal jsem strašně málo. Teď už spím o trochu víc. Poslouchal jsem a řekl jsem si: tohle mě zajímá. A pak jsem tě poslouchal každou sobotu a neděli od roku 2014 do roku 2017, každou sobotu a neděli. Víím přesně, co si myslíš. Víím, co si myslíš o realitě, o zprávách týkajících se reality a o co

si myslíš o sobě, když referuješ o realitě. To jsou tři důležité aspekty. Tohle všechno mě zajímalo, a tak jsem tě poslouchal. Poslouchal jsem tě v kuchyni, kde mám takové malé rádio.

– *Kniha začíná některými z těch obrazů, které jsem komentoval ...*

– Tak jsem ji začal ...

– *Proto jsi začal knihu takto ...*

– Začal jsem takto, ale když začneš určitým způsobem, nevíš, proč to oním způsobem děláš... anebo možná ano, každopádně osnova knihy mě stála hodně sil. Rok a půl jsem si dělal poznámky a nakonec se rozhodl napsat knihu o tomto tak zvláštním kmeni. Nečekal jsem, že bych se kdy s něčím z toho všeho v životě setkal. Bylo to velké překvapení. Zcela mimo obvyklou realitu. Zůstal jsem překvapený, řekl jsem si. Tohle stojí za poslech a postupně jsem se dostal do stavu obdivu.

– *Než mi ten obdiv vysvětlíš, proč mi neukážeš tu druhou zahradu?*

– Tak se pojďme na ni podívat.

Překvapení určité osoby, ten překvapující fakt, když člověk nalezne něco nebo někoho nebo nějakou knihu... a když vidí, že by to mohlo být pro něj zajímavé, přechází v obdiv. Obdiv je pohyb, který tě vede ke ztotožnění s tím, na čem ti nejvíc záleží, protože jsi to nečekal. Je to nepředvídané. O tom už byly napsány tisíce stránek. Obdiv je to, co tě vede ke shodě s tím, co jsi našel, protože tím chceš být, chceš být tou věcí.

– *Překvapující na té knize je, že ty, který jsi odjakživa sociolog, antropolog, který hodně studoval...*

– Ano.

– *Vzpomeň si na El Ejido, imigranty atd.... Tady měníš metodu. Dogmatem sociologie je, že není možné ustanovit společenství s předmětem studia. Ty ale v určité chvíli, možná díky obdivu, porušuješ neutralitu pozorovatele.*

– Přesně tak. Sociologie od Durkheima a Webera, říká, že k člověku je třeba přistupovat vědecky, pokud možno co nejvíc kvantifikovat a objektivizovat; vrcholem je kvantifikace. Proto se tak vyvíjí statistika, jen proto. Jedná se o víru... o přesvědčení sdílené Durkheimem a dalšími, že vysvětlovat člověka je stejné jako vysvětlovat minerál, že skutečnosti člověka jsou stejné kategorie jako skutečnosti světa, společnosti. Rozhodl jsem se vysvětlit čistě to, co se odehrávalo před užaslým pohledem. Všichni ostatní nechtějí vidět to, co se odehrává. Říkal jsem si: měl jsem to na dosah ruky, proč jsem se na to nedíval? To je třeba vysvětlit. Každý sociolog musí vysvětlit, proč se v určité chvíli na něco zadíval, když to měl před očima každý den. Můžeš se na to dívat, jen když to obdivuješ, když si myslíš, že je v tom něco pro tebe dobrého. Člověk se vždy dívá ze zájmu a stejně tak sociolog. Sociolog se dívá, aby viděl to, co chce vidět. To, co jsem se rozhodl dělat, a o tom je kniha *Objetiv*, bylo definovat příčinné a časové souvislosti mého úžasu. Začal jsem od tebe, protože to byla bomba, něco jako Šavlův pád s koně. Pád z koně nebo plášť, o který se svatý Martin dělí s chudákem... Existuje pád s koně, kdy člověk něco poslouchá. Je to setkání s tebou bez jakéhokoliv prostředníka, s tvým hlasem... může to být nějaká kniha, může to být cokoliv. Řekl jsem si: “Chtěl bych mít takovýto názor na věci, které se dějí. Proč jej nemám?”

– *Začínáš porovnávat.*

– *Začínáš si říkat, “proč já nemám takovýto názor?”, a tak začnu dávat znovu dohromady své já a stanovovat hranice svého já, odkud se na tebe budu dívat a poslouchat tě. Tohle sociolog nikdy neudělá. Sociolog je ráno bílý a odpoledne černý a druhý den ráno žlutý a odpoledne červený. Může se měnit. Podívej se na našeho prezidenta...*

– *V té knize mě zasahuje ještě jedna věc, protože překonává určitou setrvačnost. Kniha je plná jmen, nejdříve jsem tam já, pak Javier Prades, pak Macario. Své poznání čerpáš z konkrétních příběhů.*

– *Ze setkání, jsou to setkání...*

– *Osvícenství naproti tomu říká opak: aby člověk dosáhl poznání, potřebuje jít k obecnému, kdežto ty jdeš k detailu.*

– *Proč musíš brát v úvahu obecné? Obecné je fikce. Žádné obecné nikde není. Neexistuje. Můžeš formulovat hypotézy vycházející ze zkušeností, které jsi učinil. Ale jsou to představy. Chtěl jsem definovat příčinné a časové souvislosti svého úžasu. Dalším objektem mého úžasu byl Prades. Prades je člověk, kterému jsem napsal osm let poté, co mi každé Vánoce posílal přání, protože jsme se potkali v roce 2002 v Madridu u kulatého stolu věnovaného imigraci a multikulturalismu. Psal mi a já jsem mu nikdy neodpověděl, nikdy. Po mé nemoci jsem se rozhodl konat dobro, které jsem ještě konat mohl, a první, co jsem udělal, bylo, že jsem mu napsal. Napsal jsem mu a poprosil ho o odpuštění. Osm let jsem ti nenapsal, nikdy jsem na ta tvá přání neodpověděl, tak mi to odpusť. On mi napsal, že pojeď přes San Sebastian a mohli bychom se setkat. Může se to zdát banální, ale mluvili jsme o osvícenství. Naše*

názory konvergovaly, byť jsme na to nahlíželi z různých úhlů, on z hlediska poznání, já z hlediska etiky. Byl jsem mnoho let profesorem etiky, než jsem přešel na antropologii. V Pradesovi najdeš člověka, který ti naslouchá, jenž se tě ptá... který tě překvapuje a který se sám překvapený, překvapený tím, že máš potřebu s ním mluvit, překvapený, že se na něj díváš, a to tě překvapuje ještě víc. Má pohled, který do tebe proniká a uklidňuje tě. Pozval mě do Madridu na jedno setkání. Řekl jsem své ženě Ireně: „Já tam nepojedu.“ A ona na to: „Ale jemu jsi řekl, že pojedeš.“ Byla to pravda, řekl jsem mu, že pojedu... Chtěl jsem vyhovět tomu člověka, který se na mne díval tak zvláštním způsobem, který mi rozuměl a který mi naslouchal. A tak jsem jel na Encuentro Madrid. Musel jsem se přemoci, protože co jsem já měl s křesťany společného?

– *Přijel jsi tam a říkáš, že ti to připadalo jako Slavnost lidství, kterou jsi viděl v Paříži.*

– Ano, připomnělo mi to la Fête de l'humain, Slavnost lidství... žil jsem v Paříži devět let, předtím jsem pracoval jeden rok ve fabrice. Zúčastnil jsem se Slavnosti lidství v roce 1970, protože jsem se pokládal za marxistu. Nikdy jsem nebyl členem komunistické strany, ale byla mi blízká. Byl to rok procesu v Burgosu, a komunistické strany Španělska a Francie se rozšířily do celé Evropy. Zúčastnil jsem se jednoho setkání ve Švýcarsku a dalšího v Belgii, organizovaných Komunistickou stranou. Viděl jsem, čím komunismus byl, a nikdy jsem s tou stranou nesympatizoval. Během EncuentroMadrid se setkávám se samotným lidstvím, ne se Svátkem lidství, potkávám lidi naplněné lidstvím, osoby, jež se usmívají, jdou a přicházejí v tichu. Zdraví se, objímají se, naslouchají ti, vyptávají se tě. Děti, které

běhají kolem... Úsměvy, radost... Jsem ohromený. Nikdy bych si nebyl představil podobnou věc.

– *Zasáhlo mě, když jsem na EncuentroMadrid naslouchal tvé kritice Osvícenství. Tento člověk, jenž nosí v hlavě celou moderní a současnou filosofii, zpracoval kritiku Osvícenství tak, jak to nikdo ve Španělsku nedělá.*

– O tom jsem mluvil s Pradesem. Ten mi řekl: “Pověz to, co si myslíš”.

•••

– Toto je pláž Ondarreta, která tvoří jeden celek s pláží La Concha. Obě rozděljuje ostroh, který nese jméno Pico de Oro, nacházel se tam palác, kde se narodil a žil král Juan Carlos. To je původní jádro San Sebastianu. V jedenáctém století existovalo pouze to, a byl tam klášter.

– *Toto je tvá čtvrt', Ondarreta?*

– To je moje čtvrt'. Narodil jsem se trochu severněji, v Cuesta de Igueldo. Můj otec tady měl sklad uhlí. Tady bylo vězení Ondarrety.

– *Vstoupil jsi do semináře, ovšem ve 22 letech tě vykopli nebo jsi odešel?*

– Vykopli mě, bylo mi 21 let. Propustili nás šest, pět plus jeden, který odešel dobrovolně s námi. Poslali nás pryč bez jakéhokoli vysvětlení, a proto jsem se šel zeptat, proč mě chtěli propustit. A víš proč?

– *Proč?*

– Řekli mi: “Ty jsi řekl, že všichni kněží musí umět baskicky”. Odpověděl jsem: “Ano, pokud jsem to neřekl, myslím si to.” To byl důvod.

– *Čím pro tebe bylo v té době křesťanství: něco jako hromada pouček, cosi doktrinního, zbožného?*

– Něco mezi mýtem a doktrínou, věci týkající se svátostí byly mýtem, a všechno utvářelo celek z pravidel a zpovědi, nic dalšího. To, co přitahovalo mou pozornost, byla spravedlnost. Co byla spravedlnost, Proč tu chybí spravedlnost. Bylo to v letech 1962 nebo 1963, v době vlády Franca.

– *Vstupuješ do organizace ETA v roce 1965, kdy jsem se narodil.*

– Ano, předtím jsem pracoval dva roky v jedné továrně. Když mě propustili ze semináře, chtěl jsem se pustit do toho, co vy nazýváte “ověřování hypotézy”. A to jsem udělal. Moje hypotéza byla tato: byla nutná sociální spravedlnost a ta byla nemožná v režimu, v němž jsme žili. Chtěl jsem vidět, jaké to bylo v jiných režimech, ve světě práce. Jel jsem do Německa a Paříže pracovat pro firmu Hutchinson. A v Paříži se přihodila neuvěřitelná věc, potkal jsem jednoho mimořádného člověka (potkal jsem tři lidi, ale jeden z nich byl mimořádný), z ETA. Utekl do Francie po jedné loupeži, ale byl rozhodnutý vrátit se. Dal mi číst Ho Chi Mina, Trun China, Che Guevaru... Zůstal jsem tím týpkem ohromený. Překvapivé setkání. Odjel jsem do Paříže kvůli studiu, mluvil jsem s rektorem, nevyskytl se žádný problém, chystal jsem se k zápisu, ale právě když jsem se chtěl zapsat, přátelé z ETA mi řekli, abych se vrátil a studoval ve Španělsku, začínal jsem sympatizovat s jejich ideami...

– *A pak slavné hlasování... tvým nadřazeným byl Julen Madariaga?*

– Přijedu sem a velitel ETA, Paxti Iturrioz, mě v létě posílá pracovat do Pasajes, abych tam vytvořil odborovou buňku. Pracuju celé léto jako vykladač. S Paxti Iturriozem jsem navázal určité přátelství. A na podzim

onoho roku 1966 přijíždí Julen Madariaga, shromáždí nás všechny ze San Sebastianu a říká nám, že Paxti Iturrioz musí být té noci zabit. Svoláváme hlasování a on si pro sebe vyhrazuje dva hlasy. Pokládá na stůl pistoli a říká: “Musíme jej zabít ještě tuto noc”. Všichni jsme měli sevřené hrdlo. Výsledkem hlasování bylo NE, které prošlo jen o pouhý hlas.

– *A tato událost tě poznačuje.*

– Poznačuje mě nesmazatelně. Vstoupím do organizace a první věc, jež se po mně žádá, je hlasovat pro zabití určité osoby; dívám se kolem sebe a vidím zbabělce, ne jako já. Je hrozné, když hlasuješ o zabití člověka. Kdo jsi? Jsi přinucen skládat účty vůči sobě samému. Něco je špatně. Neutekl jsem z ETA, podvolil jsem se, ale nešel jsem na Shromáždění, bylo to páté Shromáždění, první část; ale jeden můj přítel, který byl jedním z představitelů, mě pozval, “musíš přijít, musíš přijít”, tak jsem šel na druhou část šestého Shromáždění a odešel jsem z ní s malou funkcí, dostačující k tomu, abych zanechal studií, protože jsem se zapsal na ekonomii. Tak jsem vstoupil do organizace ETA. V den Těla a Krve Páně roku 1967 jsme provedli v jednom obchodě loupež a uprostřed ní, když jsme se chystali rozbít okno a vstoupit do obchodu, přijela Guardia Civil a postřelila mě. Byli ode mě dva metry, byl bych mohl být mrtvý. Utekl jsem do hor a zůstal tam tři týdny. V roce 1969 jsme vytvořili několik skupin zabývajících se revizí ETA a navrhli jsme, aby složila zbraně a ukončila zabíjení, protože v roce 1968 se stalo něco závažného; druh, který kvůli mému útěku převzal mé místo, a jeden další, jehož jsem přivedl do ETA, ti dva zabili prvního příslušníka Guardia Civil, Josého Pardinese. Byl rok 1968, nacházel jsem se v Paříži, vidím

toto všechno, vžívám se do těch mrtvých. Extebarrieta umírá, protože vytasil pistoli a Guardia Civil jej zastřelila. A já si pomyslel: “To jsem mohl být já”. Ve skutečnosti jsem se považoval za vraha.

– *Co pro tebe to období znamenalo? I vzhledem k tomu, že několik let poté, v jedné restauraci tady v centru San Sebastianu, ETA zavraždila Gregoria Ordoñeze.*

– Byl rok 1995. Uplynulo 30 let. Já, abych ti vysvětlil otázku týkající se Ordoñeze, jsem bojoval proti ETA na osobní úrovni, s mými studenty, ale nikdy politicky, veřejně. Učinil jsem cosi veřejného, když zabili Ordoñeze, který se měl stát starostou San Sebastianu a jenž jakožto kandidát Lidové strany dostával nejvíce hlasů; tak jsme zorganizovali shromáždění na univerzitě, první a jediné shromáždění, které se kdy konalo na Univerzitě Baskicka. Nikdy se nekonalo jiné shromáždění kromě toho, jež jsme zorganizovali den po vraždě Ordoñeze. Vypráví o tom Savater, protože jeho manželka tam byla s námi. Bylo nás pět profesorů a všech nás pět pak dostávalo v následujících týdnech výhrůžky. Poslali nám střeva mrtvých zvířat.

•••

– *Peines de los Vientos* od Eduarda Chillidy. Chillida žije na severu. Říká jednu krásnou větu. Západ, východ, vítr vane odtamtud. My jej nazýváme galicijským větrem. Chillida říká, že vítr musí dorazit do San Sebastianu „učesaný“. Podívej, tam je San Sebastian. Části mají smysl pouze v celku. Hřeben, koště nebo kartáč jsou množinou štětín, která nabývá smyslu pouze jako celek, stejně jako člověk.

– *Rozbijeme vejce...*

– Připravím ti omeletu z tresky. Mám připravenou omeletu s cibulí.

– *Treska je už zbavená soli?*

– Treska se nejdříve zbaví soli a pak se přidá cibule a já dávám trochu papriky. Jiní to připravují jinak, ale teď uvidíš, budeš jíst omeletu připravenou tak, jak si to Bůh žádá.

– *Vraťme se ke knize. Ty ses po dlouhý čas věnoval výchově, navštívil jsi různé školy *Comunione e Liberazione* a stále žasneš nad způsobem výchovy. Co upoutalo tvou pozornost?*

– Výchova... Byli jsme učitelé. První překvapení spočívalo v tom, že profesori z CL se nepovažují za učitele a nepoužívají slovo „učitel“. Pro ně je stěžejním bodem výchova. Je rozdíl mezi výukou a výchovou. Výuka může být prováděna robotem. Vychovávat znamená mít studenta rád, a toto jsem u nich viděl. Viděl jsem lásku, vášně, oddanost, jež vkládali do všeho, co dělali. Viděl jsem jednou na chodbě nápis, ve škole Maxmiliána Kolbeho nebo J. H. Newmana, spíš Newmana: „Ty jsi dar“. Dítěti, jež se učí dříve mluvit než psát, vštěpují, že je dar. Víš, co to znamená? Učí dítě, že je darem, že tu jsou další, a rovněž oni jsou darem, že je tu někdo, kdo nás obdarovává. To je pro ně zásadní. Dítě... tímto způsobem jim můžeš vysvětlit, co je realita... jeho první uvedení do reality, první kroky, jež ve světě učiní... už ví, že je adresátem daru. Byl jsem z toho pař.

– Solím málo.

– *Já taky, protože zvyšuje krevní tlak.*

– Zvyšuje tlak a snižuje pozornost, *atención*, říkáme v baskičtině.

– *Dalším tématem, které mi zvlášť leží na srdci, je charita. Když jdeš s lidmi z Bocatas, kteří se starají o drogově závislé, do Cañada Real, kde jsou všichni drogově závislí... Šel jsem tam natočit reportáž, je to děsivé, protože mnozí jsou jako přízraky. A nahání ti to strach...*

– Byl jsem tam dvě hodiny, šel jsem s Macariem – on tam nikdy nebyl, přišel, protože jsem ho o to požádal – a řekl jsem mu: „Pojďme odsud pryč, je to absurdní, co tu dělají, koho zachraňují?“. Mám stejné pojetí charity jako Max Weber, píšu to v knize. Převzal jsem jeho pojetí z knihy *Hospodářství a společnost* – tu knihu znám dobře – z paragrafu, v němž říká, že „charita je poskytování almužny lidem“. Myslel jsem si, že charita je toto, dávat almužnu potřebným. A zeptal jsem se těch lidí: „Proč těm lidem rozdáváte čočku?“. Přišel jeden černoš, nedokázal stát na nohách, chodil o holi, byl tam stánek..., vzal z pultu mléko a dal ho do batohu, vzal si balíček sušenek a odešel bez toho, že by i jen pozvedl hlavu. Odpověděli: „Jsme tu, abychom se zcela vydali ze sebe sama“. To tě přinutí hodně přemýšlet. Je třeba dlouze hovořit, abychom porozuměli, co znamená zcela se vydat. Vydat se znamená být připravený říci jakoukoli věc anebo neříci nic. Ty jsi tam, abys něco dostal. Pokud se zcela nevydáš, nic nedostaneš. Musíš se zbavit tvých předsudků. Byli jsme zatíženi předsudky, já i ty. Co tu děláme?

– *Myslel jsem na to samé.*

– To je předsudek, ale my nemusíme dát nic, ty se zcela vydej. Jsi tam, čekáš, oni mají potřebu. Ježíš to dělal takhle. Vydat se spočívá v dostupnosti být milováni. Že ti někdo něco dá, řekne ti nějaké slovo.... Vím, že

v Cañadě byly nějaké výsledky, někoho vrátili do normálního života.

– *Ale mnohdy výsledky nejsou.*

– Ve skutečnosti výsledky nejsou, zachránili dva tucty lidí během 24 let. Ale ti byli zachráněni. Dali se.

– *Uděláme tu omeletu?*

– Nachystám hrášek, tady je králík. Tenhle kastrol je na hrášek.

– *Jdeš se skupinou rodin, s Ferránem. Zasáhla tě výchova, láska a náhle jsi byl zasažen jednotou, která v těch rodinách existuje.*

– Vidím, že to bereš podle kapitol v knize. Když jsme byli na zahrádce, chtěl jsem ti říct, a neřekl jsem to, že mým problémem s psaním této knihy bylo, že jsem chtěl ukázat, že to, co jsem viděl, ve mně vzbudilo překvapení a mnoho emocí. Ale chtěl jsem taky ukázat, proč jsem to neviděl. Musel jsem dát dohromady různé momenty emocí, úžasu, toho, čemu jsem říkal obdiv. Tenhle obdiv, jak pomíjivé body... protože jsem prožil dva roky....

– *Jasně, je to dlouhé hledání...*

– Ale i náhodné... Ptáš se mě na věci, které mě překvapily. Říkám to, aby byla jasná tvoje otázka, možná jsou lidi, kteří knížku nečetli, a ptají se, proč se na tohle ptá. Viděl jsem hodně lidí, kteří se tam potkali. Já jsem byl jedním z nich. První věc, kterou učinili na škole la Masía, bylo, že mě požádali: vyprávěj nám o svém životě. Vyprávěj mi něco o sobě. Myslel jsem, že to byla nějaká skupinová terapie. Nebyla to skupinová terapie. Pochopil jsem, jaký smysl má, když jim vyprávím. Pochopil jsem to hodně rychle, když jsem s nimi mluvil. Není to skupinová terapie, je to Boží terapie. To je terapie... První bod, abys vysvětlil život, je, že máš identitu.

Palec nevypráví svoji historii, vyprávějí ji druzí, ale když ti řeknou, že musíš vyprávět, tak vyprávíš svůj život. Problémem je identita, jestli jsi schopný vyprávět historii, která tě sjednocuje od dětství až do dneška. Velkým problémem identity, jak ukázala sociologie, je, že osoba po Sartrovi má potíže...

– *udržet kontinuitu identity...*

– Protože člověk si myslí, že je pánem sebe sama, že má vlastní preference, že je pánem sebe sama a dělá vždycky to, co ho zajímá, co uspokojuje jeho touhy. A v každé chvíli se mění, přechází od jedné věci ke druhé. Všichni to moc dobře víme. Problémem je na prvním místě to, co sjednocuje všechny naše změny chování v jediné já, že všechny tyhle rozdíly v chování se týkají mě: tohle “já” jsem já a já jsem pánem sebe sama a odpovídám za sebe a za to, co jsem udělal. A na druhém místě můžu přejít od dětství k mládí a od mládí až k současné chvíli. A jsem sám sebou. Jsem sám sebou – i když nejsem stejný, protože jsem se změnil.

– *Ale je v tom kontinuita vlastního já.*

– Kontinuita spočívá v tom, že jsem pánem změn svého chování. Protože já je nakonec tohle, chování.

– *Není to abstrakce.*

– Tohle jsem dokonale viděl tam. Viděl jsem, proč to dělají, uvědomuješ si, proč to dělají. Dělají to, protože Bůh.... je zvědavý... viděl jsem to na jedné svatbě... Zeptal jsem se na to jednoho páru: co mezi vámi, mužem a ženou, je?... a říkají: Bůh. Žádal jsem vysvětlení všude možně a vidíš, že Bůh je vždycky elementem, který může sjednotit dva životy.

– *Proč si v jisté chvíli, když jsi v té bitvě, vzpomeneš na Wittgensteina? Hodně jsi studoval Wittgensteina a v knížce na jednom místě cituješ kousek z Wittgen-*

steinových Deníků – kde říká, že “leda by mě navštívil Bůh...”. Proč si vzpomeneš na Wittgensteina, když jsi uprostřed boje?

– Pro mě byl Wittgenstein jednou ze čtyř nebo pěti nejdůležitějších postav 20. století. Mistr, měl všechno, vzdal se peněz a slávy, odešel učit do švýcarské vesnice, byla to výjimečná osobnost. Jeho pojednání, filozofické úvahy... Četl jsem třikrát, ne-li vícekrát, *Odzbrojenou krásu* od Juliána Carróna, a našel jsem tam citaci z Wittgensteinových Deníků: co chceme víc než vykoupení! Kde je? Ale říká, jsme tady, sedíme u našeho stolu, získáváme světlo ze světlíku, malý paprsek, díváš se na něj, je to znamení absolutna, na které bych chtěl vystoupit, ale soustředím se na pozemské věci. A tady se zastavím, ledaže by sestoupil Bůh a osvětlil mě. Pochopil jsem, kam se Wittgenstein neodvážil. Podíval jsem se do jeho *Deníků* – mám je doma – a říkal jsem si, že v agnostikovi je vždycky bázeň objevit pravdu. Dává přednost tomu, že řekne: “Nevím, mohlo by to být, ale... Ať na mě sestoupí světlo!” Nemůžu vyjádřit úsudek o Wittgensteinovi, o jeho konci, o tom, kde dneska je... Obdivuju ho. Myslím si, že si neuvědomil, že je vzdorujícím agnostikem. Mohl by říct: “A kdybych vystoupil ke světlu? Proč nevylezu nahoru, abych se vyklonil?” Myslím, že to je to, co jsem chtěl udělat já, vylézt ke světlíku a podívat se, a viděl jsem vás.

– *Uvědomil sis, že nemůžeš zůstat na místě.*

– Kdybych to byl udělal jako Wittgenstein, byl bych jen opakoval. Snažím se jít vždycky dál.

– *Ta omeleta z tresky je úžasná.*

– Ta další bude lepší.

– *V Objektí je moment, který se mi zdá nejpřitažlivější ze všech: stojíš před tím kmenem, který právě studu-*

ješ, a v určité chvíli považuješ za věrohodnou, možnou hypotézu, že to, co vidíš, je důsledkem nejen Boha, ale vtěleného Boha. Neuzavřeš ten problém tvrzením, že ti lidi se chovají takhle, protože jsou v zajetí kolektivní neurózy, nebo jde o sublimaci jejich tužeb; v knížce je moment, kde potvrzuješ věrohodnost hypotézy. Jak jsi k tomu momentu došel?

– Odkazuješ se určitě k jedné z posledních pasáží, kde provádím jistý druh kalkulace. Tento tak krásný život, který bych chtěl žít, styl života těchto lidí tvořený odevzdáním, radostí, jak je tento styl života možný? Můžeš mít záblesk. Existují úžasní, nádherní lidé, kteří jsou jako blesky, ale potom upadají. Jenže ty vidíš tyhle životy, dva roky jsem sledoval tyhle životy, tyhle lidi (jsou to lidi v knize, ale jsou to lidi), rodiny a vím, že tohle není možné jinak než díky zázraku. A zázrak je tato rodina, další zázrak tamten člověk. Zázraky jsou tady všude. A to je velice tajemné. Styl života mě nutí ptát se, proč tenhle styl života? Můžeš mít flash na rok, na dva, ale celý život.... Ale tvůj život, následující život, životy jako tyto tu jsou dva tisíce let. Myslím, že křesťané žili 2000 let tak, jak žijete vy, zkrášlovali lidství, nechávali rozkvést charitu, lásku. Sociologové o tom nemluví, protože je to nezajímá. Nemluví o Comunione e Liberazione nebo o dalších křesťanech, které já neznám, ale existují, vím, že existují, protože jsem je potkal v bratrském společenství, v bratrství. A tak se ptáš... Mohl bys vysvětlit jeden život, jeden život po docela dlouhou dobu – ne po celý život, ale vysvětlit rodiny, životy, generace, které konají dobro, které ztělesňují dobro... Existuje jediné vysvětlení tohoto faktu: totiž to, co ti říkají, je pravdivé, že pravda je opravdu pravdou v akci. Pravda je vždycky činná. Pravda pro-

dukuje život. Tento styl života je produktem něčeho: říkají, že je to Ježíš Kristus. Jestli potřebuju ten život, jestli je pro mě předmětem obdivu, musím se s obdivem dívat na motor, který tímto životem hýbe. A to je všechno. Takže chápeš, že ten motor byl lidský. Bůh učiněný člověkem. Jenom tak můžeš pochopit. Byl jsem profesorem komparativních dějin náboženství. Chci to uzavřít tímto: bohové, které my všichni studujeme, jsou abstrakce. Nikdy tu nebyl člověk, který by řekl to, co řekl Ježíš: “Odpouštějte jedni druhým, milujte se, navštěvujte nemocné, dávejte jídlo hladovým, bližní je důležitější než ty, život není k tomu, abys ho zachránil, ale abys ho dal, a jestli se ho budeš snažit zachránit, ztratíš ho.” V celém lidstvu neexistuje nikdo – aspoň já jsem ho nepotkal, a to znám náboženství, přečetl jsem stovky svazků -, kdo by tohle řekl. A nejenže to Ježíš řekl, tyhle lidi jsou ti, kteří ho následují, a tak si spočítáš dva plus dva.... A řekneš: “Musím tomu věřit, to je živý Ježíš, v kterého věřím.” V Boha bych neuvěřil.

– Proč?

– Protože Bůh je myšlenka. Prvně filozofie, pak náboženství a teologie, upadly do pasti redukce Boha na myšlenku. To je ten rozdíl. Nemluvíme o Bohu. Mluvíme o člověku, který byl Bůh, který nás učí, kam máme jít.

– *Vzpomínám na ten den, kdy jsi nám řekl: “A kdyby byla pravda, že Ježíš vstal z mrtvých?” Bojoval jsi s pravdivostí tohoto svědectví.*

– Existuje chvíle, kdy jsi nucen ptát se sám sebe: “Jak se můžou mýlit všichni společně ve stejném čase?” I nepřátelé věděli... A neznali ho. Jan a Ondřej chodili s ním, ale neznali ho... “Ale je to mistr.” Byli společně dva nebo tři roky s mistrem. Člověka by to tak promě-

nilo! To je vzkříšení. Víme, že existuje vzkříšení. Vstal z mrtvých a řekl nám, že budeme vzkříšení.

– *Mikeli, díky, že jsi napsal Objetí. Díky za tuto chvíli konverzace, za to, co jsi vypracoval v posledních letech.*

– Jsem to já, kdo vám musí poděkovat. Děkuju tobě, že jsi byl u mikrofonu v těchhle 4, 5, 6 letech. Byl to skvělý nápad. Jsem to já, kdo ti musí poděkovat, Fernando. Ty přenosy nás dovedly sem, nikdy ti nebudu moci dostatečně poděkovat.

– *Nikdy ti dost nepoděkuju za to, co znamenalo setkat se s tebou a učit se. Díky, Mikeli!* ●

Závěr Juliána Carróna

Každý z nás je, tak jako Azurmendi, vyzýván především k tomu, aby se *díval* na to, co se děje před našimi očima, co se odehrává teď. Proč je to tak důležité především pro nás, pro úctu, kterou máme mít vůči každému z nás? Protože pokud se nedíváme na to, co se děje, pokud nepřijímáme to, co se odehrává, nemůžeme kráčet my, a tedy ani pomáhat druhým. Právě událost, která se *děje teď*, rozhoduje o našem životě, protože všechno ostatní není schopno jej změnit. Událost nemůžeme nahradit nějakým vysvětlením, interpretací či doktrínou. To by jen posilovalo nicotu! V podstatě je totiž v základu mnoha diskusí právě nicota. Je to zřejmé z toho, že nás nemění a nakonec nás otráví. Ale žádná diskuze nemůže vymazat to, co se, jak jsme viděli, v mnoha lidech událo toto léto.

Právě tváří v tvář faktům ověříme naši ochotu nechat se zasáhnout, jak jsme to viděli u něho, jak to udělali všichni tváří v tvář uzdravení slepého, protože nic jiného nemůže čelit nicotě, než událost, která se děje. Pouze «nové lidství odlišné, opravdovější, dokonalejší, žádoucnější – říkal don Giussani - [...] si může najít cestu do vědomí, nás současných lidí». Je to jediná skutečnost, «která může být vnímána – jak říkal – jako

pozvání, které fascinuje a osvobozuje».⁶ Pouze takto, v události, která se děje teď, v naší a tvé historii, se Kristus stává zakusitelným jako přítomná naděje, jako něco, co přemáhá přítomnost a naplňuje nadějí budoucnost.

Letos v létě jsme to viděli u mnoha svědectví, která jsme slyšeli. Co musela vidět u poutníků z hnutí, kteří přijeli z Itálie ta palestinská křesťanská žena – kterou jsme slyšeli na Mezinárodním shromáždění zodpovědných -, jež považovala své narození v Palestině za trest pro sebe i své děti, že se rozhodla ve své zemi zůstat poté, co z ní po řadu let toužila uprchnout? Zažila setkání, které změnilo její pohled na všechno. Jakou zkušenost učinila naše vážně nemocná kamarádka z hnutí, Xiao Ping, že se stala «pulzujícím srdcem komunity» v Tchajpeji? A to do té míry, že řekla: «Nakonec jsem pochopila, že mým úkolem teď není čelit bolesti a smrti, která přichází, jako využít čas, jenž mi zbývá, abych všem řekla o tom, co jsem potkala».⁷ Pochopila, co je v současné době nejnaléhavější.

Jak mi píše jeden z vás, poté co četl středeční chvály a našel tam následující větu: «Nepřijali jsme ducha otroctví, abychom se znovu báli. Kde je Duch Páně, tam je svoboda». Ano, u toho, kdo žije tato zkušenost osvobození od strachu, zkušenost svobody, u toho bude vidět “zář očí” která zachraňuje z nicoty». Jako u našich kamarádek z Betléma a Tchajpeje.

Ať má jakoukoliv tvář, jakékoliv osobnostní rysy, může to být i poslední příchozí, «autoritou je ten, při pohledu na nějž člověk vidí, že to, co říká Kristus, od-

⁶J. Carrón, *Il brillio degli occhi*, op. cit., pp. 99-100.

⁷«Lettere», *Tracce*, n. 9/2020, p. 2.

povídá srdci», říkal don Giussani – vzpomínáte si na loňský Zahajovací den? –, vidíme, že Kristus je pravdivý a vítěz; a /don Giussani/ dodává: «Takto je veden lid»,⁸ ne řečmi, diskusemi nebo funkcemi!

Laickými termíny to vyjádřil Polito, když mluvil o nedávném výbuchu násilí u mladých lidí, který odhalil nouzový stav výchovy. Co může být odpovědí? Pouze «„učitele“ schopní dotknout se zaníceného bodu v srdci a mysli každé formované osoby a šťastni ti, kteří jednou v životě některého z nich potkali».⁹

Dotknout se zaníceného bodu... «Mohl to být jen vánek. Bůh totiž – říká Giussani – působí i ve formě vánku ... I jen vánek, jen chvilka, kdy jsi pocítil nostalgii nebo přitažlivost nebo podnět nebo tušení něčeho krásného, něčeho lepšího»¹⁰, (obdiv, říká Azurmendi). Jako slepý od narození a jako Azurmendi. Právě tam se odehrává veškerý zápas s nihilismem, tam, kde jsme jako oni připraveni a ochotni zachytit onen „vánek“ a přijmout jej. Všechno tak závisí na naší morálce, na naší ochotě a připravenosti, tedy na naší lásce k pravdě.

První podmínkou – jak jsme viděli – je dívat se. «Evangelium – zdůraznil Giussani v roce 1994 – [...] více než pět set krát používá sloveso „dívat se“ a pouze 150-180 krát slovesa „věřit“, „milovat“, „následovat“».¹¹

⁸ Da una conversazione di Luigi Giussani con un gruppo di *Memores Domini* (Milano, 29 settembre 1991), in «Chi è costui?», suppl. a *Tracce*, n. 9/2019, p. 10.

⁹ A. Polito, «La violenza nichilista tra i giovani», op. cit.

¹⁰ L. Giussani-S. Alberto-J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Bur, Milano 2019.

¹¹ L. Giussani, *Il tempo si fa breve*, Esercizi della Fraternità di Comunione e Liberazione. Appunti dalle meditazioni, Cooperativa Editoriale Nuovo Mondo, Milano 1994, p. 24.

Dívat se. «A to je všechno?!». Chápu, že se to někomu může zdát příliš málo, uprostřed všech těch výzev, jež nás obklopují. Nebylo to ale příliš málo pro dona Giussaniho, který nám to vždy doporučoval jako první a rozhodující podmínku opravdové lidské cesty. Ti starší z nás si vzpomenu, že to četli na slavném Velikonočním plakátu z roku 1992, na kterém byla tvář Marcellina: «Společenství ti říká: “Dívej se”. V každém společenství povolání jsou totiž vždy osoby nebo chvíle, na které je třeba se dívat. Nejdůležitější ve společenství je dívat se na osoby».¹²

V jednom rozhovoru s Giovannim Testorim v roce 1980 Giussani řekl: «Nedokážu najít jiný ukazatel naděje, než rozmnožení těchto osob, které jsou přítomností. Rozmnožení těchto osob; a nevyhnutelná sympatie [...] mezi těmito osobami».¹³

Druhou podmínkou je uznání – uznání je již důsledkem toho, co je obsaženo v dívání se –. Uznat něco uvnitř něčeho, jak to udělal náš přítel Mikel po třech letech spolužití s lidmi z hnutí ve Španělsku. K uznání je ale zapotřebí podstatná *věrnost*, jestliže nechceme, aby i pro nás platilo hořké Ježíšovo konstatování z podobenství o dvou synech, které budeme číst v evangeliu tuto neděli. Kdo splnil Otcovu vůli? Ti, kdo uznali fakta, skrze která se projevovala Otcova vůle. «A Ježíš jim řekl: “Celníci a nevěstky vás předejdou do Božího království. Přišel k vám Jan, aby vám ukázal správnou cestu, ale neuvěřili jste mu. Celníci však a nevěstky mu uvěřili. Vy jste to viděli, a přece ani potom jste nelito-

¹² «Volantone di Pasqua, 1992, Comunione e Liberazione», in L. Giussani, *In cammino. 1992-1998*, Bur, Milano 2014, p. 366.

¹³ L. Giussani - G. Testori, *Il senso della nascita*, Bur, Milano 2013, p. 116.

vali a neuvěřili jste mu“». ¹⁴ Pro Ježíše se všechno odehrává v ochotě uznat to, co se děje. Proč?

Protože «Tajemství, určení se sděluje – pokračuje Giussani – člověku skrze určité tělo, skrze realitu času a prostoru, skrze fyzickou podobu věcí, za přesných okolností, které jakožto přirozené si udržují veškerou svou křehkost a zdánlivou prchavost, jak tomu bylo v očích farizeů s Kristem, s jeho rodinou, s tím co říkal a dělal. Uznání této metody se nazývá víra, protože se jedná o inteligenci člověka, která v určitém zdání uznává velkou přítomnost. Jedná se o to uznat ve zdání přirozeně definovaném zdání uznat velkou přítomnost původu [jak jsme to viděli na svědectví Mikela], nejhlubší konzistenci («všechno v něm spočívá»). Jestliže se velké tajemství církve pro mne nestane blízkou okolností, zůstane marné, bude podléhat mé interpretaci, mým pocitům, mým rozmarům, mému sebe prosazování».¹⁵

Jak tedy dnes Kristus buší na dveře každého člověka, tvého i mého lidství?

«Jak abstraktní byl by býval i Ježíš Ondřeje a Jana, pokud by se nevtělil teď – teď! –, v této chvíli, ve Své přítomnosti uvnitř tajemství církve –, jejímuž budování každý z nás slouží „jakožto živý kámen“, říká liturgie. [...] Ptejme se však dále: *jak* se toto tajemné Tělo Kristovo („tajemné“ protože jeho nejhlubší forma uniká naší představivosti), tato živoucí církev, jež je Jeho tělem – jak On řekl svatému Pavlovi: „Šavle, Šavle, proč Mě pronásleduješ?“, a Šavel Jej nikdy předtím neviděl;

¹⁴ Mt 21,31-32.

¹⁵ L. Giussani, *La familiarità con Cristo*, San Paolo, Cinisello Balsamo (Mi) 2008, pp. 108-109.

on pronásledoval křesťany. A Kristův hlas mu říká: „Šavle, Šavle, proč Mě pronásleduješ?“ – jak se tedy tato realita tajemství Krista sděluje nebo, jak se píše v Apokalypse, „buší na dveře“ každého člověka povolání k víře? [...] V životě církve!». Pokračuje don Giussani: «Když však člověk potká *tvář odlišnou* od jiných – tvář, u které tajemství Krista a nálezení k církvi mění způsob pohledu, vnímání, dotýkání se, vztahu k lidem a věcem – a zůstane při pohledu na ni s otevřenými ústy, jako Jan a Ondřej s Ježíšem, pak se jedná o *zvláštní příležitost*. Duch Boží je svobodný v tom, jak dospěje k tomu či onomu člověku a daruje mu lehkost křesťanského myšlení, radost křesťanského cítění, velkomyslnost v křesťanském budování tak, že všichni, kdo se setkají s tímto člověkem, jsou nějakým způsobem zasaženi. Tak je to! Vrcholný způsob, jakým můžeme být zasaženi Kristem přetrvávajícím v dějinách, je ten, kdy nám Duch svatý, Duch Kristův, dá potkat někoho, koho když budeme následovat, stane se naše víra snáze jasnější, láska k víře intenzivnější a touha šířit Kristovo království uvědomělejší a snadněji tvůrčí. Toto se nazývá *charisma: je to událost charismatu*».¹⁶

My jsme zde kvůli tomuto, kvůli «události charismatu»; kvůli této události «živé dnes», jak nám ji dokládají svědectví Azurmendiho, našich kamarádek z Betléma a Tchajpeje a mnohých jiných, která můžeme mít všichni před očima; kdyby to bylo «včera», už by to nebyla událost, nedokázalo by nás to přitáhnout, proměnit. Protože: «Mimo toto “ted” není nic! Naše já nemůže být „hnuto“, pohnuto, a tedy proměněno,

¹⁶ L. Giussani, *Il tempo si fa breve*, op. cit., pp. 35-36.

jinak, než skrze současnost». ¹⁷ Pokud by tato událost nenastala dnes, zůstala by nám pouze doktrína, mimořádná, ale stále jen doktrína. A žádná doktrína není schopna přemoci nihilismus, který stravuje naši duši.

«Drahý Juliáne, v této době se často sama sebe ptám: v případě Giuse jde o živé charisma nebo o mrtvou doktrínu? Kdyby platilo to druhé, octli bychom se v situaci, která nastala po smrti Hegela: zůstala by pouze debata mezi “starými” a “mladými” hegelciány, souboj jejich interpretací. Já jsem čtyřicet let v hnutí a čtyřicet v Gruppo adulto; a stále pociťuji v srdci závrať, když si vzpomínám, kolikrát jsem byla zachráněna před propastí terorismu a temným půvabem nihilismu díky Giusově dojmavé racionalitě. Stejnou závrať v srdci ale pociťuji i dnes, když obracíš mé směřování k nicotě v touhu po životě, když “zvedáš laťku” svou láskou k životu mému i životu všech chudých a zoufalých na tomto světě, s náklonností, která se ujímá zapomenutého a zraněného lidského srdce a volá ho k tomu, aby se z něho znovu stalo „já“. Je křesťanství teorie anebo je to otcovská láska i dnes, v této kultuře, která vede mladé osmnáctileté lidi k sebevraždě bez zřejmého motivu (jak se to stalo jednomu mému drahému žákovi)? Mám sestru, které je skoro sedmdesát, manžel ji opustil před více než třiceti lety, dětí nemá, bojovala s rakovinou a teď má Parkinsona. Hodně četla, od Marxe po Husserla, od Tolstého po Rolanda Barthese, od Simenona po Borgnu. Před několika dny se mnou mluvila o *Záři očí* jako o knize důležité pro její život, a když jsem se jí ptala na důvod, odpověděla mi: “Pro-

¹⁷ L. Giussani, «Volantone di Pasqua, 2011, Comunione e Liberazione», clonline.org

tože jsem díky ní odhalila, co jsem celý život sama před sebou skrývala, můj nihilismus. A teď chci pokročit dál”. Znamením přítomnosti Giussaniho charismatu je právě toto láskyplné chápání tragédie našeho století, protože ve stejné chvíli, kdy si díky tobě uvědomujeme tu absenci smyslu, která nás ovládá, v nás znovu probouzíš vědomí toho, že jsme děti».

Těmito věcmi jsme se zabývali v 6. kapitole *Záře očí*. Každý se může vrátit k těmto stránkám, které budou tématem práce na Škole komunity v příštích týdnech.

«Nicméně nestačí – říkám tam – aby toto otcovství bylo přítomné. Je třeba, abych byl já ochoten nechat se jím utvářet. Na ochotě být syny a dcerami závisí veškerá plodnost našeho života. „To řekl Ježíš Nikodémovi: „Je třeba, aby ses znovu narodil“. [...] Pouze ten, kdo přijme, že Jej bude následovat a stane se dítětem, bude překvapen novostí, která se v jeho životě začne odehrávat».¹⁸

Toto si navzájem přežeme na začátku tohoto roku, dramatického a krásného.

Doufejme, že nás Otec nalezne ochotné přijmout to, co se stalo donu Giussanimu a co pokračuje díky metodě, kterou on neustále zdůrazňoval – nikdo netvoří, není-li utvářen –, protože v něm a skrze něho působil Duch /svatý/. Každý z nás je za tuto ochotu osobně odpovědný. Jsme přátelé a chceme se podporovat v tom “ano”, které je každý z nás povolán říci Kristu, protože máme na srdci určení jeden druhého!

¹⁸ J. Carrón, *Il brillio degli occhi*, op. cit., pp. 134-135.

